

Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a
Llywodraeth Leol

Communities, Equality and Local Government
Committee

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru
National
Assembly for
Wales



Leighton Andrews AC
Y Gweinidog Gwasanaethau Cyhoeddus

Bae Caerdydd / Cardiff Bay
Caerdydd / Cardiff
CF99 1NA

24 Hydref 2014

Annwyl Weinidog

Cynigion cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru, 2015-16

Diolch i chi am ddod i'r Pwyllgor ar 9 Hydref 2014 i ateb cwestiynau ynghylch cynigion cyllideb ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2015-16 ynglŷn â llywodraeth leol.

Hoffai'r Pwyllgor dynnu'ch sylw at y materion isod, ac mae'n edrych ymlaen at gael eich ymateb, lle bo'n briodol, cyn gynted ag y bo modd.

Nodwn fod ystyriaeth y Pwyllgor Cyllid ar y gyllideb ddrafft wedi'i seilio ar bedwar amcan gwaith craffu ariannol, sef fforddiadwyedd; blaenoriaethu; gwerth am arian; a phrosesau'r gyllideb. Rydym wedi defnyddio'r amcanion hyn yn ein hystyriaethau ninnau, lle'r oedd hynny'n briodol. Mae copi o'r llythyr hwn yn cael ei anfon at y Pwyllgor Cyllid i fwydo'u hystyriaeth gyffredinol nhw ar y gyllideb ddrafft ac fe'i cyhoeddir ar ein gwefan ni hefyd.

Y blaenoriaethau cyffredinol a gwariant ataliol

Nodwn y gostyngiad yng nghyfanswm y cyllid ar gyfer Prif Grŵp Gwariant (MEG) Llywodraeth Leol rhwng 2014-15 a 2015-16 o £192.6 miliwn, sy'n cyfateb i 4.2 y cant yn nhermau arian parod a 5.7 y cant mewn termau real. Rydym yn cydnabod bod rhyw lefel o ostyngiad ariannol yn anochel yng nghyd-destun y cyfyngiadau ariannol presennol, ond rydym yn poeni ynghylch graddfa'r gostyngiad arfaethedig.

Croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg / We welcome correspondence in both English and Welsh
Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol / Communities, Equality and Local Government Committee
Gwasanaeth y Pwyllgorau / Committee Service
Ffôn / Tel : 029 2089 8429
Ebost / Email : CELG.Committee@wales.gov.uk

Nodwn eich barn nad oes modd osgoi gostyngiad sylweddol yng nghyllideb llywodraeth leol a bod gostyngiadau ar draws portffolios y Gweinidogion yn amhosibl eu hosgoi yn gyffredinol. Er gwaethaf eich haerriad, rydym yn gwybod nad yw'r MEG lechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol wedi gweld gostyngiad ond ei fod yn hytrach wedi cael dyraniad ychwanegol o £225.7 miliwn yn 2015-16 (3.5 y cant).

Byddwch yn gwybod bod Llywodraeth Cymru wedi cyfeirio at yr angen i fynd i'r afael â phwysau yn y gwasanaeth iechyd fel rheswm dros lefel y toriadau yng nghyllideb llywodraeth leol. Er y gallai hynny fod yn wir, mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac eraill wedi haeru bod gwasanaethau llywodraeth leol, a gwasanaethau cymdeithasol yn benodol, o dan bwysau tebyg. Nid ydym yn dadlau ynglŷn â manteision gwario ar iechyd, ond rydym yn poeni nad yw Llywodraeth Cymru wedi dangos yn ddigon da sut mae'n arddel ymagwedd strategol at gyllidebu, yn enwedig felly o ran gwariant ataliol.

Rydym yn rhannu'ch barn chi bod cyllid i lywodraeth leol er mwyn cefnogi cymunedau a gwasanaethau lleol yn chwarae rhan allweddol o ran gwariant ataliol. Rydym yn poeni felly, o gofio graddfa'r gostyngiad yng nghyllid llywodraeth leol, y bydd llawer o'r gwasanaethau hyn yn dioddef yn ddiostur, gan gynnwys y rhai sydd o ran eu natur yn ataliol.

Blaengynllunio

Yn eich tystiolaeth, dywedasoich fod llywodraeth leol yng Nghymru, yn ystod y tair blynedd cyntaf ar ôl Adolygiad Gwariant 2010, wedi cael ei hamddiffyn rhag y toriadau gwaethaf mewn arian cyhoeddus. Dywedasoich hefyd ei bod wedi cael ei gwneud yn glir i lywodraeth leol mai galluogi llywodraeth leol i ailfeddwl a diwygio gwasanaethau er mwyn paratoi at heriau'r dyfodol oedd bwriad yr amddiffyniad hwnnw.

Er ein bod yn cydnabod yr uchod, rydym yn ymwybodol bod y gostyngiad yng nghyllideb llywodraeth leol gryn dipyn yn fwy na'r hyn a nodwyd yn ffigurau dangosol 2015-16. Mae hyn wedi bod yn wir ddwy flynedd o'r bron. Dywedasoich wrthym fod eich rhagflaenydd wedi rhybuddio llywodraeth leol ym mis Mehefin y gallen nhw ddisgwyl gweld setliad anodd iawn. Serch hynny, mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi codi pryder bod cynlluniau ariannol cadarn yn amhosibl pan nad oes modd dibynnu ar y ffigurau dangosol a bod graddfa'r gostyngiadau yn gwaethygu hyn ymhellach. Gan hynny, rydym yn poeni am lefel yr amrywio rhwng dyraniadau dangosol llywodraeth leol a'u dyraniadau gwirioneddol, ac ar ba sail y mae hyn yn galluogi'r awdurdodau lleol i gynllunio'n effeithiol yn y tymor canolig.

Diwygio llywodraeth leol

O gofio arwyddocâd y diwygio arfaethedig ym maes llywodraeth leol a'i oblygiadau posibl o ran cyflawni gwasanaethau llywodraeth leol yn y dyfodol, nid yw'n syndod bod y gwaith diwygio a'r uniadau arfaethedig wedi bod yn rhan o'n hystyriaethau ni.

Nodwn y gwahaniaethau yn yr amcangyfrifon o gostau'r uniadau arfaethedig ymysg yr awdurdodau lleol a ddarparwyd gan Gomisiwn Williams a chan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Gwyddom nad yw Llywodraeth Cymru wedi rhoi ei hamcangyfrif hithau eto. Credwn y byddai'r penderfyniad i fwrw ymlaen â'r rhaglen o uniadau wedi bod yn well o'i seilio ar ddadansoddiad cynhwysfawr a chadarn o'r costau a'r buddion, gyda golwg ar ddangos sut y bydd y rhaglen yn cynnig gwerth am arian i ddinasyddion Cymru. Er hynny, rydym yn cydnabod y ceir cyfleoedd i ystyried y materion hyn fel rhan o'r gwaith craffu ehangach ar y Bil arfaethedig a fydd yn rhoi'r rhaglen uno ar waith. Rydym yn disgwyl yn eiddgar am weld yr Aseiad Effaith Rheoliadol (RIA) drafft yn cael ei gyhoeddi i gyd-fynd â'r Bil. Wrth edrych ymlaen, byddem yn disgwyl i'r pwyllgor yn y Cynulliad a fydd yn gyfrifol am ystyriaethau Cyfnod 1 ar y Bil ar ôl iddo gael ei gyflwyno roi ystyriaeth lawn i'r RIA fel rhan o'r broses graffu.

Rydym yn cydnabod y gwaith sydd eisoes ar y gweill i baratoi at y diwygio a bod yr awdurdodau lleol wrthi'n ystyried a ddylid manteisio ar uniadau gwirfoddol cyn i'r brif raglen uno gael ei chyflwyno. Roedd yn dda gennym glywed bod adnoddau ar gael i helpu uniadau gwirfoddol, er ein bod wedi'n siomi nad oeddech yn fodlon rhoi ffigurau penodol inni. Dywedasoeh ei bod yn fwriad gennych, ar ôl i'r cynigion ar gyfer uniadau gwirfoddol ddod i law, ymgymryd ag aseidiadau fesul achos o'r hyn a allai fod yn angenrheidiol a'r hyn y gallai fod yn ymarferol ichi ei gefnogi ac y byddech yn disgwyl trafod hynny gyda'r Gweinidog Cyllid yn y dyfodol. **Hoffem ichi roi rhagor o fanylion, ar y cyfle cyntaf sydd ar gael, o'r trefniadau ariannol yr ydych yn bwriadu eu sefydlu i roi cymhellion i'r awdurdodau uno o'u gwirfodd. Byddem hefyd yn hoffi cael manylion unrhyw gymhellion eraill yr ydych yn fodlon eu cynnig i'r awdurdodau lleol fel rhan o'r broses uno wirfoddol.**

Ar bwynt mwy cyffredinol, gofynnodd y Pwyllgor ichi egluro goblygiadau'r rhaglen uno ar gyfer partneriaethau sydd wedi'u sefydlu a gweithgareddau cydweithredol sy'n digwydd y tu allan i fap arfaethedig yr awdurdodau unedig a argymhellwyd gan Gomisiwn Williams ("map Williams"). Dywedasoeh nad oedd o reidrwydd yn wir y byddai angen i gydweithredu ddod i ben yng nghyd-destun set o uniadau ar sail ôl troed Williams. Rydym yn croesawu'r sicrwydd hwn ac yn credu ei bod yn bwysig sicrhau, lle mae partneriaethau a chydweithredu llwyddiannus yn bodoli, fod yr awdurdodau'n gallu eu cadw. Gan hynny, **byddem yn croesawu rhagor o fanylion gennych am sut rydych yn rhag-weld y bydd hyn yn gweithio'n ymarferol.**

Y dreth gyngor

Rydym yn ymwybodol bod cynghorau Cymru wedi gosod cynnydd o 4.2 y cant ar gyfartaledd yng nghyfradd y dreth gyngor leol yn y flwyddyn ariannol bresennol. O gofio'r gostyngiad sylweddol yng nghyllid llywodraeth leol a'r pwysau parhaus sy'n wynebu'r sector, mae rhagor o gynnydd yn y dreth gyngor yn y mwyafrif o'r awdurdodau yn anochel yn 2015-16. Cyn hyn rydych chi wedi dweud y bydd y cyllid i gefnogi cynlluniau lleihau'r dreth gyngor ar gyfer 2015-16 yn aros yn ddigyfnewid, sef £22 miliwn. Deallwn y bydd disgwyl i'r awdurdodau wneud iawn am y diffyg cynyddol, yn unol â'r trefniadau presennol, sy'n golygu rhagor o bwysau ariannol eto ar lywodraeth leol.

Yn gywir

A handwritten signature in black ink that reads "Christine Chapman." The signature is written in a cursive, flowing style.

Christine Chapman AC / AM

Cadeirydd / Chair

cc Jocelyn Davies AC, Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid